

---

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

---

УДК 64.01:005.584.4

**Н. К. Назаров**, к. е. н., доцент,  
**М. І. Тимофеева**, аспірант**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

**Анотація.** В роботі проведений аналіз основних показників фінансування системи соціального захисту у період з 2007 по 2017 роки. Відзначено динаміку зростання та проаналізовано можливі фактори, які впливають на збільшення державних видатків в сферу соціального захисту у вигляді: соціальних виплат, соціальних допомог, наданні соціальних пільг тощо. В результаті проведеного аналізу фінансових показників, зроблено висновки щодо необхідності модернізації системи організації надання та фінансування державних допомог. Відзначено про нагальну необхідність у знаходженні альтернативних джерел фінансування соціальної сфери.

**Ключові слова:** соціальний захист; фінансування системи соціального захисту; соціальне забезпечення; соціальне страхування.

**Н. К. Назаров**, к. э. н., доцент,  
**М. И. Тимофеева**, аспирант**АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ**

**Аннотация.** В работе проведен анализ основных показателей финансирования системы социальной защиты в период с 2007 по 2017 годы. Отмечена динамика роста и проанализированы возможные факторы, влияющие на увеличение государственных расходов в сферу социальной защиты в виде: социальных выплат, социальных пособий, предоставлении социальных льгот и тому подобное. В результате проведенного анализа финансовых показателей, сделаны выводы о необходимости модернизации системы организации оказания и финансирования государственных пособий. Отмечено о настоятельной необходимости в нахождении альтернативных источников финансирования социальной сферы.

**Ключевые слова:** социальная защита; финансирование системы социальной защиты; социальное обеспечение; социальное страхование.

**N. K. Nazarov**, Candidate of Economic Sciences,  
Associate Professor,  
**M. I. Timofieieva**, Postgraduate Student**ANALYSIS OF THE MAIN INDICATORS OF PROVIDING THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM**

**Abstract.** The paper analyzes the main indicators of financing of the social protection system from 2007 to 2017. The dynamics of growth were noted and the possible factors influencing the increase of state expenditures in the sphere of social protection in the form of: social payments, social assistance, provision of social benefits, etc. were analyzed. As a result of the analysis of financial indicators, conclusions on the necessity of modernization of the system for organizing and financing state aid were made. Emphasis was placed on the urgent need to find alternative sources of financing for the social sphere.

**Keywords:** social protection; financing of the social protection system; social security; social insurance.

---

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

---

**Актуальність теми дослідження.** Проведення соціальної політики, спрямованої на забезпечення умов життєдіяльності людини, реалізації і розвитку її інтелектуального і професійного потенціалу, є однією з головних функцій держави. Важливе місце при цьому займає розвинена система соціального захисту, фінансове забезпечення якої значною мірою здійснюється за рахунок державних коштів. Найбільше державних витрат на соціальний захист (включаючи охорону здоров'я) спрямовується у Данії – 58,3%; Німеччині – 58,8%; Фінляндії – 57,3%; Норвегії – 56,3% [12]. Слід відмітити, що незважаючи на фінансову та економічну кризу та цілий ряд заходів, спрямованих на зменшення видатків у більшості країн Європи і надалі спостерігається поступове зростання державних соціальних видатків як у абсолютному, так і відносному розмірах. Таке зростання державних соціальних видатків у період кризи пояснюється, по перше, зростанням кількості населення, яке потребує соціальної допомоги, а, по друге, бажанням урядів за допомогою соціальних допомог збільшити внутрішній споживчий попит з метою покращення економічної ситуації в країні.

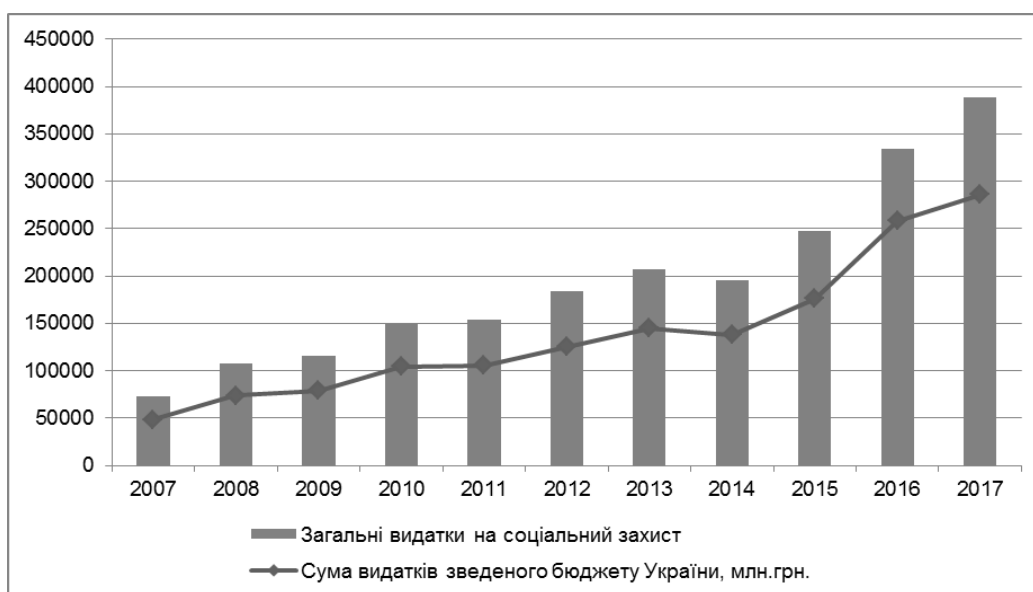
**Постановка проблеми.** Саме значна частка соціальних видатків в державному бюджеті є основною необхідною складовою відповідальної держави. Структурний аналіз основних показників фінансування соціального захисту є актуальним питанням сьогодення та потребує пильної уваги. Це, перш за все, пов'язано з тим, що роль держави в забезпеченні системи соціального захисту є значною, але держава не може в повному обсязі задовольнити потреби населення, та знаходиться в пошуку альтернативних джерел фінансування. Саме такий аналіз допоможе зрозуміти масштаби необхідних фінансових впливань.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання пов'язані з забезпечення соціального захисту ретельно опрацьовані у роботах багатьох українських авторів, а саме Н. Абакумової, В. Антропова, Є. Болотіної, М. Руженського, П. Спікера, В. Тропіної, тощо.

**Виділення недосліджених частин загальної проблеми.** Віддаючи належне високому рівню наукових доробок перелічених вище авторів, зазначимо, що недостатньої уваги приділено дослідженню показників фінансування системи соціального захисту населення в Україні.

**Постановка завдання.** Головною метою даної роботи є проведення аналізу показників фінансування системи соціального захисту населення України та виявлення напрямків, які потребують більш пильної уваги з боку держави.

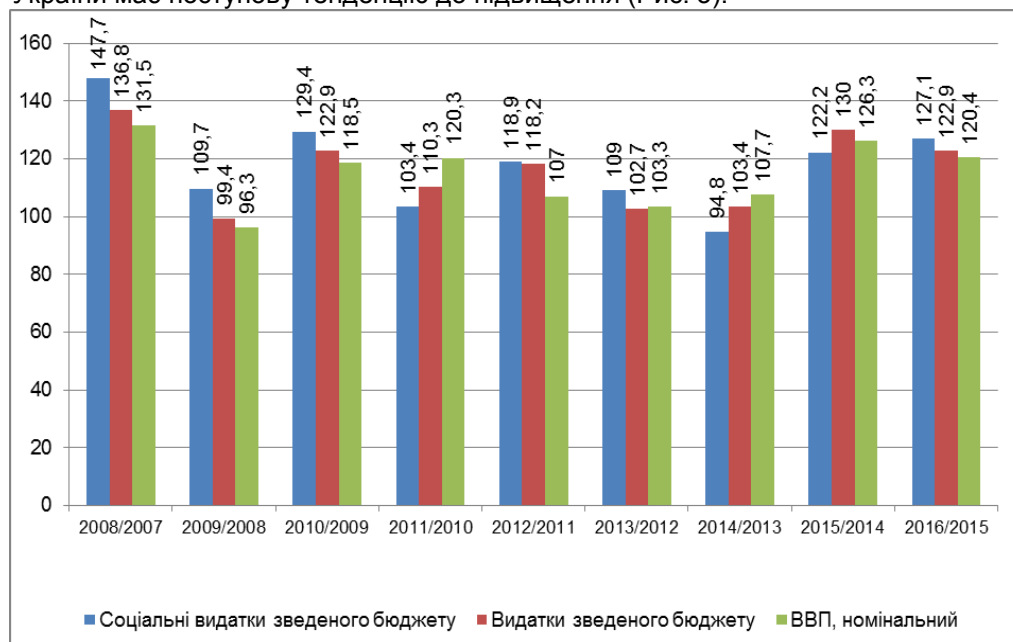
**Викладення основного матеріалу.** Основою сучасних системи соціального захисту є два основні базові інститути: соціальне страхування та державне соціальне забезпечення. На глибоке переконання автора, існування державної системи соціального захисту є необхідною передумовою для стабільного функціонування сучасного суспільства. Це обумовлюється, насамперед, тим, що нині існує значна кількість людей, що потребують різного роду соціальної допомоги (інваліди, малозабезпечені верстви населення, багатодітні сім'ї тощо), яким ні суспільні, ні комунальні або інші подібні організації не мають змоги запропонувати в сучасних умовах достатнього рівня соціальної підтримки. В той же час, соціальне страхування для таких верств населення малодоступне, оскільки вимагає сплати страхових внесків. З цих та інших причин державні соціальні програми є єдиними та універсальними для усіх категорій населення. Вони призвані не лише пом'якшувати наслідки різного роду соціальних ризиків, а й боротися на рівні держави з такими циклічними явищами як економічна криза, безробіття, інфляція тощо, які прямо впливають на добробут населення. Тому і в Україні стан та розвиток державних фінансів відповідає світовим тенденціям становленню соціальних держав. В Україні державні витрати на сферу соціального захисту завжди займали провідне місце, а бюджет країни (державний та місцевий) є одним з основних джерел фінансування системи соціального захисту. За останні роки спостерігається поступове зростання видатків на соціальне забезпечення та охорону здоров'я (Рис. 1).

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ****Рис. 1 Динаміка соціальних видатків в Україні**

*Джерело:* розраховано автором на основі Бюджетного моніторингу [4]

За аналізований період розмір видатків на соціальний захист, що здійснюється із Зведеного бюджету України зросли 48517,3 млн. грн. у 2007 року до 285761,7 млн. грн. у 2017 році.

Якщо порівняти темпи зростання соціальних видатків з темпами зростання ВВП та загальних видатків Зведеного бюджету (Рис. 2) то помітно, що вони неоднозначні. Наприклад, лише в окремі роки спостерігається перевищення зростання соціальних видатків над аналізованими показниками. Водночас, частка видатків на соціальний захист у загальній структурі зведеного бюджету України має поступову тенденцію до підвищення (Рис. 3).

**Рис. 2 Темпи зростання ВВП та видатків зведеного бюджету за 2007-2016 рр. [4]**

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

Видатки соціального спрямування зведеного бюджету виконано у сумі 480,1 млрд грн, що більше за аналогічний показник попереднього року на 102,3 млрд грн, або на 27,1 %. Їх частка становила 57,5 %, що на 1,9 пунктів вище, ніж у 2015 році, але вона нижче значень 2012 – 2014 років. Частки видатків зведеного бюджету на освіту, охорону здоров'я й духовний та фізичний розвиток зменшилися на 15,5 %, 9,0 % та 2,0 % відповідно. Частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення збільшилась та становлять 30,9 %.

Якщо у 2007 році частка видатків на соціальний захист становила 32,24 %, то у 2017 р. складає 35,43 %. Найвища частка соціальних видатків у зведеному бюджеті України була у 2013 році та складала 40,85 %. На протязі досліджуваного періоду спостерігається певна нерівність у темпах зростання. Це в першу чергу пов'язано з деякими змінами в системі соціального захисту в результаті яких потребувалися значні фінансові витрати держави.

Порівняно з показниками минулого року найбільше зростання видатків у номінальному вираженні відбулося за такими напрямками: соціальний захист та соціальне забезпечення – на 48,3 млрд грн, або на 46,5 %; міжбюджетні трансферти – на 21,4 млрд грн, або на 46,5 %; громадський порядок, безпека та судова влада – на 17,1 млрд грн, або на 31,3 %; загальнодержавні функції – на 14,8 млрд грн, або на 14,4 %, у складі яких видатки на обслуговування боргу – на 11,3 млрд грн, або на 13,4 %; оборона – на 7,3 млрд грн, або на 14,1 %.

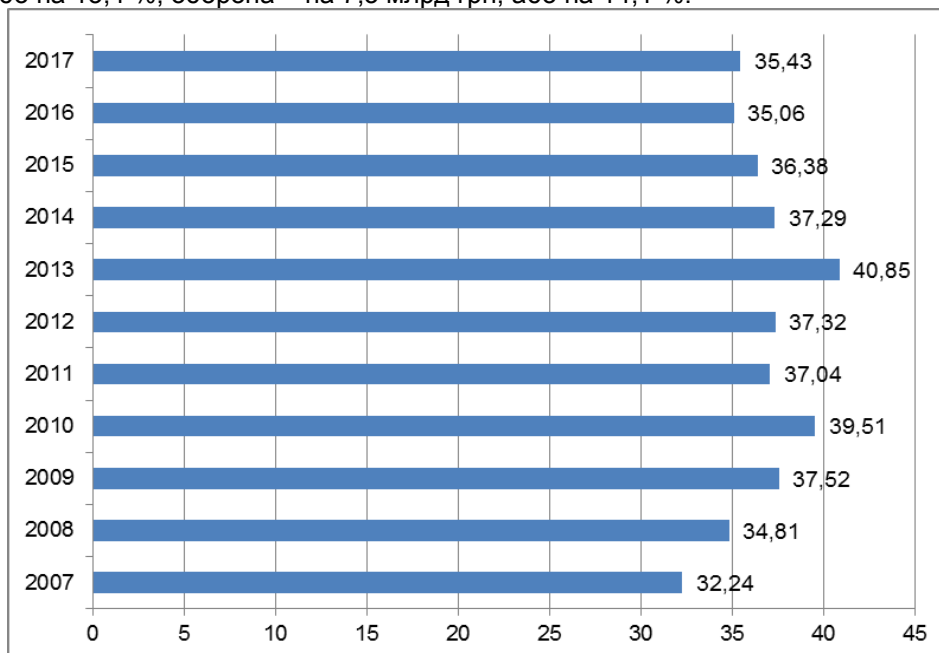


Рис. 3 Динаміка Частки соціальних видатків у Зведеному бюджеті України за 2007 – 2016 рр. [4]

У цілому протягом останніх років в Україні спостерігається підвищення розміру та частки державних видатків, які спрямовуються на соціальний захист населення. Дану тенденцію, на думку автора, не можна інтерпретувати однозначно. З одного боку, соціалізація витратної частини бюджетів є позитивним явищем, оскільки, зменшуючи бідність шляхом надання різних видів соціальних допомог та пільг, держава забезпечує покращення соціально-економічного стану населення, що сприятливо позначається на економічному розвитку країни у цілому. З іншого боку, багато видів соціальних допомог та пільг є неефективними, що збільшує непродуктивне навантаження на державні фінанси та створює значні перекося у соціальній політиці, коли певна частина фінансових ресурсів використовується без врахування основних цілей соціального захисту (боротьба з бідністю, зменшення нерівності у доходах, підвищення добробуту населення).

---

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

---

тощо). Водночас подальше зростання соціальних видатків в Україні також можливо пояснити розширенням кількості та розміру соціальних послуг, які відповідно до своєї природи (насамперед, неприбутковості) перебувають поза межами інтересу приватного сектору.

На сьогодні в Україні за рахунок державних коштів здійснюється фінансування усіх трьох форм соціального захисту – соціального страхування, соціального забезпечення та соціальної допомоги. Державне фінансування соціального захисту здійснюється як через безпосередню виплату різного роду соціальних допомог (як у грошовій так і в натуральній формах), так і фінансування різноманітних закладів соціального захисту населення, які безоплатно надають їм різноманітні послуги. Основними джерелами фінансових ресурсів при цьому є кошти державного та місцевих бюджетів, а також власні кошти закладів соціального захисту, які вони можуть отримувати через надання певних платних послуг або від різноманітних спонсорів.

Головними принципами державного фінансування соціального захисту в Україні є принцип забезпечення (що під собою розуміє надання соціальних виплат та послуг населення не враховуючи рівень доходу) та принцип соціальної допомоги (соціальні виплати та допомоги надаються населення в повному обсязі, який потребується лише у випадках, рівня доходу нижче чим). Безпосередньо державне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення здійснюється винятково через бюджетну систему України.

Беручи за основу Бюджетний Кодекс України, відбувається розмежування видатків на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача. У цілому, бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих. Частина соціальних видатків фінансується з державного бюджету, а частина з місцевих. Центральна влада відповідає за фінансування соціальних програм, які мають загальнодержавне значення. На локальному рівні фінансування здійснюється через місцеві органи влади, які здатні при реалізації соціальних програм найбільш повно враховувати різноманітні соціально-економічні, культурні та історичні особливості регіону.

Оскільки місцеві бюджети також мають декілька рівнів, то для них усі видатки поділяють на три групи: 1) видатки, які спрямовані на фінансування бюджетних установ та заходів, які були створені для забезпечення необхідного першочергового надання соціальних послуг, які гарантовані державою. Фінансування таких видатків покладається на бюджети сіл, селищ та міст; 2) фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують надання основних соціальних послуг, гарантованих державою для всіх громадян України здійснюються за рахунок коштів бюджетів міст та міст обласного значення, а також районних бюджетів; 3) видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують гарантовані державою соціальні послуги для окремих категорій громадян, або фінансування програм, потреба в яких існує в усіх регіонах України. Фінансування видатків третьої групи здійснюється з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів.

У сучасній світовій практиці, особливо в країнах Європи, все більшої ваги при вирішенні соціальних програм набувають органи місцевого самоврядування. Проте в Україні, на відміну від країн Європи, широкі повноваження щодо соціального захисту не прикріплені відповідними власними джерелами фінансування. А тому, ситуація, що склалася на даний момент, враховуючи тенденцію підвищення централізації бюджетних коштів, негативно позначається як на рівні, так і на повноті фінансування соціальних витрат на місцях. Слід відзначити, що місцеві органи влади намагаються фінансувати соціальні видатки у першу чергу, що відповідним чином позначається на фінансуванні інших їх функцій (розвиток інфраструктури, капітальне будівництво, підтримка підприємництва тощо). У результаті цього частка витрат на соціальний захист у видатках місцевих бюджетів є доволі значною і в останні роки спостерігається її поступове зростання. Тому, як вірно зазначає Г. В. Герасименко, при врахуванні інших категорій видатків, що мають вагоме суспільне значення та можуть певним чином характеризуватися як «соціальні» (зокрема, видатки на розвиток житлово-комунального господарства та охорони навколишнього природного се-

---

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

---

редовища тощо), очевидно, що рівень соціальної спрямованості місцевих бюджетів зростає до 90% [6, с. 54].

Однією з проблем фінансування витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення є те, що міжбюджетні трансферти не завжди виокремлюються у повному обсязі, що створює значні проблеми у регіонах при фінансовому забезпеченні різноманітних соціальних програм.

Багато науковців [5; 7; 8; 9; 11] виокремлюють одну з основних проблем фінансового забезпечення соціального захисту на місцевому рівні – недосконалість міжбюджетних відносин з приводу повноти фінансування покладених на місцеві органи влади повноважень щодо різного роду соціальних виплат та програм. Сама система розподілу фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів побудована так, що видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення практично плануються не органами місцевого самоврядування, яким делеговано повноваження щодо фінансування пільг, а центральними органами виконавчої влади.

Тому автор цілком погоджується з думкою професора С. Я. Салиги [10], що сучасна практика планування фінансових ресурсів призводить до жорсткої децентралізації та неефективного функціонування системи соціального захисту на місцевому рівні. Все це погіршує якість та повноту соціальних послуг, що надаються населенню. Тому в Україні протягом тривалого часу існує проблема реформування міжбюджетних відносин, яка виносить на перший план цілу низку теоретичних та практичних питань, вирішення яких потребує розробки нових концептуальних підходів до зміни принципів, методів та способів формування не лише видатків місцевих бюджетів, а і їх доходів.

Стислий огляд чинної системи соціальної допомоги в Україні свідчить, що негайного вирішення потребують такі питання: удосконалення міжбюджетних відносин шляхом зростання повноважень місцевих громад при розрахунку потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення; посилення адресності соціальної допомоги та підвищення ефективності її використання. Це можна досягти за умови подальшого розвитку інституту державних соціальних інспекторів; удосконалення критеріїв визначення майнового стану сім'ї; формування на місцевому рівні баз даних одержувачів усіх видів соціальних допомог з подальшим їх переданням до Державного реєстру осіб, які користуються або мають право на відповідні соціальні виплати, допомоги та пільги; більш широкого залучення громадських організацій до соціального захисту окремих категорій населення; створення ефективної системи моніторингу витрачання коштів на соціальний захист та визначення ефективності відповідного виду соціальної допомоги, послуги чи пільги. Поліпшення фінансового забезпечення соціального захисту на місцевому рівні неможливе без зміцнення фінансової бази та підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів. При цьому, розширення самостійності місцевих органів самоврядування повинно супроводжуватися побудовою адекватної системи контролю за їх діяльністю, що передбачає здійснення фінансового контролю, який забезпечує відповідність фінансової діяльності нормам та вимогам чинного законодавства та відповідний рівень виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій з точки зору ефективності використання коштів та ресурсів.

**Висновки.** На сьогодні державна система фінансового забезпечення соціальних виплат залишається однією з ключових складових загальної системи соціального захисту України. Але, з огляду на кризу державних фінансів, негативна демографічна та економічна ситуація як в Україні так і світі вимагає поступової зміни системи організації надання та фінансування державної соціальної допомоги. Зростання кількості різноманітних соціальних допомог та пільг на фоні появи нових форм соціальних ризиків та посилення маргіналізації, неспівпадіння інтересів платників податків та внесків і тих, хто має право на соціальні допомоги за рахунок держави – все це може стати каталізатором негативних явищ як в економічному, так і соціальному житті суспільства. А подальше поступове посилення індивідуального стилю життя та зростаюча роль грошей в українському суспільстві як засобу, що формує соціальні відносини та індивідуальні прагнення людей може покласти край основному принципу функціонування державної системи соціального захисту солідарності. Водночас, на думку автора, оптимізація державних витрат на соціальний захист не повинна негативно позначатися на бідних верствах.

---

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

---

**Література**

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2010, № 50-51, ст.572. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv\\_iv\\_2016\\_monitoring\\_ukr\\_0.pdf](https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iv_2016_monitoring_ukr_0.pdf).
3. Гаманкова, О. О. Інституційне забезпечення соціального страхування від нещасних випадків на виробництві в Україні / О. О. Гаманкова, С. А. Шимків // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 3 (168). – С. 12–18.
4. Гаманкова О.О. Фінансове забезпечення страхування від нещасних випадків в Україні / О.О. Гаманкова, С.А. Шимків // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2016. – Вип. 3 (180). – С. 18-25.
5. Гвазава Н.Г. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини у зарубіжних країнах / Н. Г. Гвазава // Держава та регіони. Серія: Державне управління. - 2012. – № 3 (39). – С. 108-113.
6. Герасименко, Г. В. Регіональні особливості реалізації соціальних функцій місцевих бюджетів в Україні / Г. В. Герасименко // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – №2 (18). – С. 53-61.
7. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2016. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Івашова, Л. М. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення / Л. М. Івашова, М. Ф Івашов // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2013. - № 2. - С. 34–42.
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. General government expenditure by function (COFOG) Eurostat. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

**References**

1. Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny [The Budget Code of Ukraine]. (2010). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 50-51*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
2. Biudzhetnyi monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za 2016 rik [Budget monitoring: Analysis of budget execution for 2016]. (2017). [www.ibser.org.ua](https://www.ibser.org.ua). Retrieved from [https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv\\_iv\\_2016\\_monitoring\\_ukr\\_0.pdf](https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iv_2016_monitoring_ukr_0.pdf) [in Ukrainian].
3. Hamankova, O. O., Shymkiv, S. A. (2015). Instytutsiynе zabezpechennya sotsial'noho strakhuvannya vid neshchasnykh vpadkiv na vyrobnytstvi v Ukrayini [Institutional provision of social insurance against industrial accidents in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 3(168), 12-18* [in Ukrainian].
4. Hamankova, O. O., Shymkiv, S. A. (2016). Finansove zabezpechennya strakhuvannya vid neshchasnykh vpadkiv v Ukrayini [Financial provision of accident insurance in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 3(180), 18-25* [in Ukrainian].
5. Hvazava, N. H. (2012). Mistsevi byudzhety ta mizhbyudzhetni vidnosyny u zarubizhnykh krayinakh [Local budgets and intergovernmental relations in foreign countries]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnya – State and regions. Series: Public Administration, 3(39), 108-113* [in Ukrainian].
6. Herasymenko, H. V. (2012). Rehionalni osoblyvosti realizatsiyi sotsialnykh funktsiy mistsevyykh byudzhetyv v Ukrayini [Regional features of realization of social functions of local budgets in Ukraine]. *Demohrafiya ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economics, 2(18), 53-61* [in Ukrainian].
7. Ofitsiynyi sait Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of The State Statistics Service of Ukraine]. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Diyalnist subyektiv hospodaryuvannya. Statystychnyy zbirnyk [Activities of business entities. Statistical Collection]. (2016). [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Ivashova, L. M., Ivashov M. F. (2012). Finansovi mekhanizmy realizatsiyi sotsialnoyi polityky derzhavy: pilhy ta subsydiyi dlya naseleння [Financial mechanisms of realization of social policy of the state: privileges and subsidies for the population]. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser.: Derzhavne upravlinnia – Bulletin of the Academy of the Customs Service of Ukraine. Series: Governance, 4, 56-61* [in Ukrainian].
10. Ofitsiynyi sait Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of The State Statistics Service of Ukraine]. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. General government expenditure by function (COFOG). (n.d.). [ec.europa.eu](http://ec.europa.eu/eurostat/data/database). Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [in English].

Надійшла 1.12.2018